

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1296 sahifa.

2025-yil, noyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI	21
Rahmonov Rasul Ne'matovich	
BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
HUDUDIIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELII	43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	50
A.A. Ismailov	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIVAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI	56
Mansurov Mansur Alisherovich	
ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI	61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich	
XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	71
Yaxshiyev Shahzod Sherari o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI	78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich	
YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH	89
Bobokulova Muhabbat Muhammadiyeva	
ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI	93
To'liqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li	
MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li	
SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI	103
Xodjimatov Xamidullo Mamirjonovich	
OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH	113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich	
SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI	123
Ozoda Sabirova Shermamaxamatovna	

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI	129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH	133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIVAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHİYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI	152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiқ qizi	
MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li	
KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi	
JAHON IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI	168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА	174
Хошимова Камилла Навфал қизи	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATIONS TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI	184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIATLAR	189
Turayeva Adiba Ikramovna	
ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich	
MINTAQANING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
ISLOMIY MOLIVALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELEKTNING DOLZARBLIGI	217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI	222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH	229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR	233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	238
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIVALASHTIRISHNING NAZARIY JIATLARI	245
Xalikov S. X.	

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS	251
Abdullaev Erkinjon Azamovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	257
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH.....	268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna	
BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI	276
Tulyaganova Aziza	
ISLOMIY MOLIALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI.....	281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	286
Xamidov Otabek Bakidjanovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI	290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li	
ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ	298
Максудова Шахиста	
DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI	304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	307
Inomjonov Islomjon Iloxomjon o'g'li	
ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN	311
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna	
МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ.....	315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО	319
Дамир Рустамович Абдулов	
BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	324
Alimov Baxtiyor Murodovich	
BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	335
Narziyev Xayotjon Azamatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI.....	343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna	
TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHUNCHALARI.....	352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	357
Д. Мейлиева	
O'ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	361
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ.....	366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
O'ZBEKISTONDA SUVGA BO'LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH	375
Sarvar Mamasoliyev	
BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH	383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o'g'li	
MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	389
Salomat NOROVA	
O'ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI.....	394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI.....	404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich	
O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O'RNI VA AHAMIYATI	408
Dehqonov G'ayratjon Raximovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI	414
Inoyatov Mardonbek Mo'min o'g'li	
OLIY IQTISODIY TA'LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RAG'BATLANTIRISH MEKANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR	418
Xasanova Zarina Maxamadaliyeva	
XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI.....	427
Narzullaev Oybek Narzullaevich	
BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI.....	433
Axmedjanov Abdufato	
KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O'ZARO TA'SIRINI MODELLASHTIRISH	437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich	
ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА.....	442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна	
ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА	445
Азимова Шахло Таировна	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O'TISHNING HOLATI VA TAHLILI	450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O'TISH JARAYONINI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI INTEGRATSIYALASH.....	454
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)	461
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li	
INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO'SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	467
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH	470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna	
ISHLAB CHIQRISH KORXONALARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI.....	477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH	482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich	
XORIY TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI.....	489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI.....	496
Ramatillaev M.R.	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li	
TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR.....	515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li	
TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEKANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDA.....	523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanovna	
ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQRISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQRISH	531
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich	
KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQRISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI.....	542
Muminova Mavjuda Sharifovna	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI	547
Kadirkhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna	
MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI.....	552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich	
ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	558
Аллаева Г.Ж.	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI	564
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
TASHABBUSLI BUDJET JARAYONLARI DOIRASIDA 2024-YILDA AMALGA OSHIRILGAN ISHLAR TAHLILI	569
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
MINTAQA SANOATIDA AHOLI JON BOSHIGA YAQQ O'ZGARISHINING DINAMIK TAHLILI.....	574
Nabiyev G'ulom Abdusalomovich	

INFRATUZILMAVIY INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	583
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В ЭКОЛОГИИ.....	587
Максудова Шахиста	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINING INVESTITSION FAOLIGINI OSHIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	593
B.Sh.Shadmanov	
ECONOMIC INDICATORS OF SUPPLY CHAIN EFFICIENCY IN UZBEKISTAN'S EXPORT SECTOR	597
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LAR HISOBI VA ICHKI AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH.....	602
Muxtorova Maftuna Salohiddin qizi	
RAQAMLASHTIRISH JARAYONIDA BANKLARNING XAVFSIZLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING ILMIY-AMALIY ASOSLARI	607
Aliyeva Umidaxon Xusanboyevna	
XIZMATLAR SOHASI VA KAMBAG'ALLIK O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	611
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaeovich	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL CLUSTERS BASED ON THE PRINCIPLES OF A "GREEN ECONOMY"	615
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Kamolov Oybek Faxriddin o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	620
Халимжанов Дилшод Эргашбекович	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI INNOVATSION RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	626
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
NAMANGAN VILOYATI TURIZM SOHASINING SO'NGGI YILLARDA RIVOJLANISHI VA STATISTIK TAHLILI	630
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMILLAR TAHLILI	634
Faxriddinov Bahriddin	
INNOVATSION SHAROITDA TO'QIMACHILIK SANOATI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	640
Sattarov Ilkhomjon Rahimjanovich	
IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA SUV RESURLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	645
Nurmatov Norbek Jo'rayevich	
MINTAQA LOGISTIK XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION VA INSTITUTSIONAL ISTIQBOLLARI	652
Xalimov Javlonbek Shaxriyorovich	
KORXONALARNING BANKROTLIK EHTIMOLINI SUN'IY INTELLEKT YORDAMIDA PROGNOZLASH	659
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ФИНАНСОВЫХ РЫНКОВ	665
Шомуродов Равшан Турсункулович	
MEDIA LOYIHALARINI BOSHQARISH: O'ZBEKISTON OAV AMALIYOTI TAHLILI	673
Yo'ldosheva Dilobar Jaxongir qizi	
O'QITISH NATIJALARINI ZAMONAVIY BAHOLASH TAMOYILLARI	677
Abdullayeva Sanobar Berdiyevna, Xujakulov Shaxriyor Shokir o'g'li	
MALAYZIYADA PROGRESSIV VA INKLYUZIV ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: 2024-YIL TAJRIBASI VA NATIJALARI	681
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ПРОВЕДЕНИЯ ПРОЦЕДУР ДЬЮ-ДИЛИДЖЕНС В АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВАХ.....	687
Прокудина Кристина Александровна	
HUDUDLARDA INVESTITSIYA SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	692
Xalilova Madinabonu Abduraxmon qizi	
LIZING MUOMALALARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	701
Baxadirov Alisher Komilovich	
TIJORAT BANKLARINING JISMONIY SHAXSLAR DEPOZITLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	705
Melikov Otabek Maxmadaminovich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLASHTIRISH VA EKOTIZIMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	711
Erkinova Feruza Najmitdinovna	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI NAZORAT TIZIMINI BAHOLASHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH: XAVF YOKI IMKONIYAT	717
Ostonokulov Azamat Abduraximovich, Tadjiev Erkin Muxitdinovich	
SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING TO'QIMACHILIK SANOATIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	723
Raximov Furqat Jalolovich	
OLIY TA'LIM MASSASALARINING MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	728
Mahmudov Akbar Abduraximovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	733
Abdullayev Suyun Artikovich	
O'ZBEKISTONDA AVTOMOBILSOZLIK KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: "UZAUTO MOTORS" AJ AMALIYOTI VA NATIJALARI.....	737
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
WAYS TO USE MARKETING DATA IN THE MANUFACTURING ENTERPRISE VALUATION PROCESS	742
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
KICHIK SANOAT KORXONALARI O'RTASIDAGI ISHLAB CHIQARISH VA KOOPERATIV ALOQALAR HOLATI.....	747
Boyutayev Olimjon Urayimovich	
BANK RISKLARI VA ULARNI TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA STATISTIK HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	753
Kamoldinov Sardorbek Maxmadsobir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA AYOLLARNING ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	761
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI: TARIXIY MEROS VA ZAMONAVIY YASHIL TEXNOLOGIYALAR UYG'UNLIGI.....	766
Azimova Shohista Salohiddinova	
SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLI MARKIROVKALANGAN TOVARLARNI RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI	770
Muxammadov Nodir Karimovich	
BIZNES JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA "LEAN MANAGEMENT" TIZIMINI JORIY ETISHNING ILMIY ASOSLARI	775
Muhiddinov Ozodbek Ikromjon o'g'li, Shakirova Gulrux Po'latjon qizi, Ozodbek Musayev	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING TURISTIK POTENTIALI UMUMIY TAVSIFI.....	783
Madaminova Sanobar Askarovna	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA EKSPORT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH KONSEPSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI.....	789
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
AHOLINING TURMUSH DARAJASI VA UNING KO'RSATKICHLARI.....	794
Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	

KORXONA ASOSIY XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKT SIFATIDA AHAMIYATI.....	799
Yuldashova Yoqutoy Murodjon qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONIDA KADRLAR SALOHİYATINI SAQLAB QOLISH VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	803
Bekchanov Ruslan Ambiyatovich	
PARALLEL KORPUS ASOSIDA INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QISHLOQ XO'JALIK ATAMALARINING EKVIVALENTLIK XUSUSIYATLARI.....	807
Yulduz Xalilova Nasriddinovna	
KOLBASA VA GO'SHT MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUARISHDA CHIQUINDISIZ ISHLAB CHIQUARISH ("ZERO WASTE") MODELINING ROLI: XORIJIY TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDAGI AMALIY YO'NALISHLAR.....	810
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
EKSPORTYO'R KORXONALARDA TOVAR VA XIZMATLAR EKSPORTI BO'YICHA QO'SHILGAN QIYMAT VA FOYDA SOLIG'INI TO'G'RI HISOBLANISHI TAHLILI VA ISTIQBOLLARI	814
Sobirova Xilola Rustam qizi	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA TIKUV-TRIKOTAJ SANOATI RIVOJLANISHINING MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI	819
Ikramova Taxmina Latifovna	
YANGI RIVOJLANAYOTGAN BOZORLARIDA HR QAROR QABUL QILISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISHDA IQTISODIY TA'LIMNING ROLI	824
Dilfuza Shokirova	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO BUXGALTERIYA STANDARTLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	833
Abdiev Mutolib Anvar o'g'li	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI	838
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
AKTIVLAR VA MAJBURIYATLARNI MHXS ASOSIDA BAHOLASHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	842
G'anibayev Iloxomjon Shokiraliyevich	
XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH JARAYONINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISH BILAN BOG'LIQLIGI	847
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, Turdimuratova Aziza Alisherovna	
AGRAR ISHLAB CHIQUARISHNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA "QISHLOQ XO'JALIGI-4.0" VA "AQLLI QISHLOQ XO'JALIGI" KONSEPSIYALARIDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	851
Yusupov Muxiddin Soatovich	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI GURUHLASH VA BAHOLASH.....	860
Davlyatov Bekzodjon Aslanxojayevich	
TA'LIM TIZIMINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA XORIY TAJRIBASINING AHAMIYATI	864
Sobirov Shaxzod Ozod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI SOLIQQA TORTISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	868
Karimov Mirolimjon Karimjon o'g'li	
ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	875
Аликулов С. А., Хамракулова О. Д.	
YASHIL IQTISODIYOTDA KORXONALAR BOSHQARUV MEKANIZMLARINING EVOLYUTSIYASI: KONSEPTUAL TAHLIL.....	880
Nabiev Bobur Muhammadqosim o'g'li	
SUD-HUQUQ TIZIMINI YANADA DEMOKRATLASHTIRISH: JORIY HOLATI, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	884
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	

IQTISODIYOTNI LIBERALLASHTIRISH SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA KLASSTERLARNI TASHKIL ETISHNING TASHKILIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	889
Xo'jageldiyev Chorshanbi Pardayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH.....	893
Shaymanova Nigora Yusupovna	
XO'JALIK FAOLIYATINI SAMARADORLIGI VA BIZNES HOLATINI BAHOLASH	899
Abdukarimova Muslima Abduaziz qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
CROSS-BORDER E-COMMERCE IN CENTRAL ASIA.....	904
Bakhtiyorjon Komilov	
O'ZBEKISTONDA NORASMIY SEKTOR ISHCHILARINING PENSIYA TA'MINOTI MASALALARI.....	908
Abdulazizova Nargiza Baxodir qizi	
KORXONA VA TASHKILOTLARDA QOG'OZ SARFINI OPTIMALLASHTIRISHDA JAHON TAJRIBASI	913
Oripov Mirzo Mahmudovich	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ЗАЩИТЕ ВНУТРЕННЕГО РЫНКА ОТ КОНТРАФАКТНОЙ ПРОДУКЦИИ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН).....	917
Ибраимова Махсура Уснатдин кизи	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	922
Xasanova Robiyaxon Kamoliddin qizi	
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES ON THE PROCESSES OF DIGITAL TRANSFORMATION IN THE INSURANCE INDUSTRY.....	927
D.D.Omonova	
THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL INSTITUTIONS IN THE GLOBAL ECONOMY AND THEIR STAGES OF DEVELOPMENT	933
Yovkochev Sherzod	
YURIDIK SHAXSLARNI YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	941
To'raqulov Bekzod Hazratqul o'g'li	
BUTUNJAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LIHDA SOLIQ TIZIMINI TRANSFORMATSIYA QILISHNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	945
Xojakbar Zaynabidinov	
BANK TIZIMIDA TAVAKKALCHILIK TUSHUNCHASI VA UNI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	950
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
REAL SEKTOR TARMOQLARINI KREDITLASHDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH YO'LLARI.....	955
Savurbayev Zafar Abdumuminovich	
INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK OMILLARI VA ULARNING BOSHQARUVI	960
D. G. Bazarov	
YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK SOHASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH HAMDA KOMPLEKS TIZIMLASHTIRISH	966
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
XIZMATLAR KO'RSATISH KORXONALARIDA INNOVATSIYA FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLI TAVSIYALAR	971
Xudayberdiyeva Nargiza Nizomiddin qizi	
MINTAQADA KICHIK BIZNES KORXONALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	976
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSION MAHSULOTLARNI ISHLAB CHIQRISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	981
Mirzayev Kobil Nosirjonovich	

PUL AYLANMASINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA FOYDALANISHNING IMKONIYATLARI.....	987
Gadoyev So'hrob Jumakulovich	
MARKETING VA TOVAR STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	993
Ibadullayeva Sevara Allashukurovna, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
PILLACHILIK SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYA VA DAVLAT KO'MAGIGA OID METODOLOGIK YONDASHUVLAR	998
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
SURXONDARYO VILOYATIDAGI KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING QURILISH SOHASIDAGI ULUSHINING TREND MODELLARI ORQALI TAHLILI	1005
Mamatkulova Xurshida Nasrullayevna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES OF TEXTILE PRODUCTS MARKET SEGMENTATION	1012
Ibaydullaeva Feruza Kholjuraevna	
O'ZBEKISTONNING JINOIY FAOLIYATDAN OLINGAN DAROMADLARNI LEGALLASHTIRISHGA QARSHI KURASH TIZIMIGA SUN'YI INTELLEKTNI INTEGRATSIYASI: BANK SEKTORIDA JORIY ETISHNING POTENSIALI VA TO'SIQLARINI BAHOLASH	1018
Rashidov Avazbek Raximovich	
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	1025
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В УСОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ КОМПОНЕНТОВ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	1029
Иминов Акбаржон Одилжонович	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA BOSHQARUV SALOHİYATINI OSHIRISH	1034
Tleubergenov Raxat Shahibaevich	
THE ROLE OF ESG IN ADVANCING CORPORATE REFORMS IN UZBEKISTAN	1038
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA MARKETING ROLI ORQALI IQTISODIY SIYOSATGA TA'SIRI.....	1043
Egamberdiyev Muzaffar	
DAVLAT BUDJETI JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	1046
Nosirov Islombek Xurram o'g'li	
O'ZBEKISTONDA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'INING PROGRESSIV STAVKASINI JORIY ETISH MEKANIZMI	1052
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich, Xujamuradov Abrorbek Ro'zimurat o'g'li, Otabekov Otajon G'ayrat o'g'li, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KORXONANING MODDIY BAZASI	1060
Ozodova Shahzoda Ulug'bek qizi	
FINTECH-STARTAPLAR VA TIJORAT BANKLARI HAMKORLIGI: SINERGETIK INTEGRATSIYA VA INNOVATSION EKOTIZIM SHAKLLANISHI	1064
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATCHILARINING MEHNATIGA HAQ TO'LASHDA YANGI YAGONA TARIF SETKASINI JORIY ETISH MASALALARI	1069
Oqiljonov Azizjon Olimjon o'g'li	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ	1074
Хасилова Висола Шоохоровна	
HARD WORK, INDEBTEDNESS AND HOPE: A SOCIO-ECONOMIC LOOK OF MODERN LABOR	1078
Rakhmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA ULARNI HISOBGA OLISH.....	1085
Muradova Minavvar Izzatullayevna	
O'ZBEKISTONDA AKT SOHASINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: SAMARADORLIKNI BAHOLASH VA RAQAMLASHTIRISHNING MUAMMOLARI	1089
Salibaev Xabibullo Negmatullaxanovich	

TIJORAT BANK KREDIT PORTFELINING SIFAT BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	1094
G'aybullayev Odil Baxtiyarovich, Amanova Xurshida Inyatullaevna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA O'ZINI-O'ZI BAND QILISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI PASAYTIRISH MASALALARI.....	1099
Azimova Hulkar Egamberdiyevna	
СОКРАЩЕНИЕ БЕДНОСТИ КАК СОЦИАЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕФОРМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	1103
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
IQTISODIY JARAYONLARNI BOSHQARISHDA OPTIMALLASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	1108
Ibragimov Nodir Nusriddinovich	
MARKETINGDAGI ISTE'MOLCHILAR MOTIVATSIYASIDA NAFLILIK NAZARIYALARIDAN FOYDALANISH.....	1113
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
AHOLI ZICH HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ANDIJON VILOYAT MISOLIDA.....	1119
Karimov Abdusamat Ismonovich, Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILAR XULQ-ATVORINING SAVDO HAJMIGA TA'SIRINING TAHLILI.....	1125
Haydarova Mohichehra Xurram qizi	
BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	1131
Haydarov Husanboy Ahmadjon o'g'li	
DAVLAT QARZINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: PANEL MA'LUMOTLAR TAHLILI.....	1135
Sanakulova B. R., Jamolov M.M.	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI.....	1142
Muydinov Erkin Djamaldinovich	
AUTSORSING FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI.....	1148
Xamidov Anis Choriyevich	
BIOCHEMICAL CHANGES IN THE BODY DURING THE PERIOD OF FATIGUE AND REST AFTER WORK FOR ATHLETES.....	1153
Yoldasheva Roila Jumaevna, Ruyobova Shakhlo Anvar qizi	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHGA OID XORIJIY MAMLAKATLARNING ILG'OR NAZARIYALARI VA YONDASHUVLARI.....	1159
Muradova Nazira Raximjanovna	
XORAZMDA IQTISODIY BARQARORLIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	1165
Xudayorova Munira Omonboy qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA INNOVATSION BUXGALTERIYA HISOBINI JORIY ETISH.....	1170
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGI MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQ SOLISH BAZASINI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI.....	1175
Jononmirzayeva Dilafruz Ilhom qizi	
ИЗБАВЛЕНИЕ ОТ ИНФЛЯЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ МЕТОДОВ И МАТЕМАТИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ В СФЕРЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	1180
Абидов А.А., Ахраров Б.С., Паязов М.М., Ахмедов А.М.	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH VA INNOVATSION BIZNES TASHABBUSLARINI QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARI.....	1185
Karimova Mavjuda Boxodirovna	
INVESTITSIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YUQORI TEXNOLOGIYALI TARMOQLARNI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASH.....	1189
Raxmatova Nargizaxon A'zamxonovna	

O'ZBEKISTONDA ELEKTRON PULGA O'TISH ISTIQBOLLARI, KORRUPSIYA VA YASHIRIN IQTISODIYOTGA QARSHI KURASHISHDA KUTILAYOTGAN SAMARADORLIK	1195
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
KICHIK BIZNES TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI IQTISODIY XAVFSIZLIGI MASALALARI	1202
Anafiyayev Abdurashid Mamasidiqovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI AVTOMATLASHTIRISH	1206
Xusinov Ibragim Ismoilovich	
ЭВОЛЮЦИЯ ТОРГОВОЙ ПОЛИТИКИ ТУРЦИИ В КОНТЕКСТЕ ИНТЕГРАЦИИ В ГЛОБАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦЕПОЧКИ	1210
Солиев Абдумаджид Джабборович	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGI: NAZARIYA VA AMALIYOTI.....	1215
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Boymuradov Normurod Abdusodikovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA MOLIVAVIY HIMOLA XIZMATLARI KO'RSATISHNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	1220
G'aniyeva Nozima Alijon qizi	
ОЦЕНКА ПОТЕНЦИАЛА КЛАСТЕРИЗАЦИИ КОКОНОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ШЕЛКОВОМ ОТРАСЛИ УЗБЕКИСТАНА.....	1225
Ходжиматов Равшанбек Расулжанович	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLANISHINING XORIY TAJRIBASI	1231
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
TEMIR YO'L TRANSPORTI KORXONALARIDA MOLIVAVIY-IQTISODIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH UCHUN KONTROLLING VOSITALARINI JORIY ETISH.....	1236
Kayumov Zafarbek Odil o'g'li	
BANK HR JARAYONLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	1243
D. Djabbarova	
MEHNAT BOZORIDA NORASMIY BANDLIKNI QISQARTIRISH MEXANIZMLARI	1247
Mirzakarimova Muyassarxon Muminovna	
IJTIMOY XIZMATLAR TIZIMIDA DAVLAT VA NODAVLAT SEKTORINING O'ZARO ALOQASI HAMDA XORIYIY TAJRIBA TAHLILI.....	1251
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
ПРИМЕНЕНИЕ КОНТРОЛЛИНГА В ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО ТРАНСПОРТА	1257
Каюмов Зафарбек Одил угли	
BILVOSITA SOLIQLAR HISOBINI TASHKIL ETISHDA SOLIQ NAZORATINING AHAMIYATI	1263
Djalilov Rahmonkul Hamidovich	
INVESTITSION FAOLIYATNING IQTISODIY MOHIYATI VA UNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI	1268
Yuldoshev Sobir Fayzullayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI IQTISODIYOTINING TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA AHOLI DAROMADLARINING TAQSIMOT TAHLILI.....	1272
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETINGNI QO'LLASHNING XORIY TAJRIBASI.....	1277
Raxmatova Shaxnoza Rustamovna, Ochilova Dilnoza Ismoil qizi	
ФОРМИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОЙ ЗАНЯТОСТИ В ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ	1283
Б.С. Разакова	
ZAMONAVIY TURISTIK KLASSTERLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	1289
Azim Pulatov	

ZAMONAVIY TURISTIK KLASSTERLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI

Azim Pulatov

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi
Davlat siyosati va boshqaruvi Akademiyasi tayanch doktoranti
E-mail: pulatovazim@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy turistik klasterlar konsepsiyasi va ularni boshqarishning nazariy-uslubiy asoslari tadqiq etilgan. Zamonaviy turistik klasterlar konsepsiyalaridan kelib chiqib, turizm klasterini shakllantirishda global tendensiyalar (raqamli transformatsiya, maqsadli brending, davlat-xususiy sheriklik) tahlil qilingan. Turistik klasterlarni yaratish Total Cluster Formation Framework (TCFF) modellarini o'rganish asosida hududiy turizmning raqobatbardoshligini oshirish va mahalliy brend yaratish, turizm klasterlarini shakllantirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: turistik klaster, klaster boshqaruvi, maqsadli brending, mintaqaviy turizm, barqaror turizm, qiymat zanjiri, raqamli turizm, biznes klasterlari, tarmoq boshqaruvi.

Abstract. This article examines the concept of modern tourism clusters and the theoretical and methodological foundations of their management. Based on the concepts of modern tourism clusters, global trends in the formation of tourism clusters (digital transformation, targeted branding, public-private partnerships) are analyzed. Based on the study of tourism cluster creation models (Total Cluster Formation Framework (TCFF)), practical proposals and recommendations are developed for increasing the competitiveness of regional tourism and creating a local brand, and forming tourism clusters.

Key words: tourism cluster, cluster management, destination branding, regional tourism, sustainable tourism, value chain, digital tourism, business clusters, network management.

Аннотация. В статье рассматривается концепция современных туристических кластеров и теоретико-методологические основы их управления. На основе концепций современных туристических кластеров анализируются мировые тенденции формирования туристических кластеров (цифровая трансформация, целевое брендинг, государственно-частное партнерство). На основе исследования моделей создания туристических кластеров (Total Cluster Formation Framework (TCFF)) разрабатываются практические предложения и рекомендации по повышению конкурентоспособности регионального туризма, формированию локального бренда и формированию туристических кластеров.

Ключевые слова: туристический кластер, управление кластером, брендинг дестинации, региональный туризм, устойчивый туризм, цепочка создания стоимости, цифровой туризм, бизнес-кластеры, управление сетями.

KIRISH

Zamonaviy turizmدا sohani klaster usulida boshqarish hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga muhim ta'sir ko'rsatadi. Turistik klasterlar – bu geografik jihatdan yaqin joylashgan, o'zaro hamkorlikda faoliyat ko'rsatuvchi turistik tashkilotlar, xizmat ko'rsatuvchilar, ta'minotchilar va ilmiy-ta'lim muassasalarining tarmog'i bo'lib, ular sog'lom raqobat va hamkorlik orqali turizm xizmatlarini ko'rsatadi. Bugungi kunda pandemiya, iqlim o'zgarishlari va raqamli transformatsiya kabi global murakkabliklar turizm klasterlarining nazariy va uslubiy asoslarini ilmiy tadqiq etishni taqozo etmoqda.

“O'zbekiston — 2030” strategiyasining barqaror iqtisodiy o'sish orqali aholi farovonligini ta'minlash yo'nalishi 58-bandida “O'zbekistonda tashqi va ichki turizmni rivojlantirish uchun keng sharoitlar yaratish orqali sayyohlar sonini oshirish” vazifasi belgilangan. Mazkur ustuvor vazifani amalga oshirish turizm sohasida zamonaviy klasterlarni tashkil qilish va ularni samarali boshqarish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Hozirgi kunda har bir turistik salohiyatga ega davlat ichki va kirish turizmini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Shuning uchun turistik klasterlarni tashkil etish va samarali boshqarish tizimini yaratish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarni tizimli tahlil qilishga e'tibor qaratish lozim.

Hozirgi globallashtirish va transformatsiyalashuv sharoitida turizmni yanada rivojlantirish uchun bir qator ustuvor yo'nalishlar bo'yicha takomillashtirish ishlari talab etiladi. Xususan, chekka hududlarda zamonaviy turizm infratuzilmasini bosqichma-bosqich rivojlantirish, viloyatlararo ichki transport xarajatlarini maqbullashtirish hamda turistik toifadagi turar joy va dam olish maskanlari tarmog'ini kengaytirish bo'yicha salmoqli imkoniyatlar mavjud. Ko'plab sayyohlik obyektlarining rekonstruksiya va renovatsiya dasturlari orqali jozibadorligini oshirish, turizm sanoati bo'yicha xizmat ko'rsatish standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish turizm oqimini barqaror oshirishga xizmat qiladi.

Magistral yo'llar bo'yida yuqori sifatli yo'l-servis infratuzilmasini yaratish, hududlarning ichki va xalqaro miqyosdagi turizm salohiyati bo'yicha axborot platformalarini raqamlashtirish ushbu sohaning raqobatbardoshligini oshirishga zamin yaratadi. Shuningdek, turizm xizmatlari va mahsulotlarini xalqaro ommaviy axborot vositalarida, turizm ko'rgazmalari va yarmarkalarida doimiy targ'ib qilish jarayoniga raqamli integratsiya kiritilishi O'zbekistonning global turizm bozoridagi o'rnini mustahkamlash imkonini beradi.

Albatta, klaster firmalarning qo'shma faoliyati uchun oddiy birlashishidan ancha murakkabroq hodisa bo'lib, u chuqur texnologik hamkorlikni nazarda tutadi. Kompaniyalar nafaqat klaster ichida hamkorlik qiladi, balki ma'lum sohalarida bir-biri bilan tanlab raqobatlashishda davom etadi. Bu uzluksiz mahsulot va texnologik innovatsiyalarni rag'batlantiradi, ularni amalga oshirish ishlab chiqarishning barcha omillarining mahsulдорligini oshirishga hamda innovatsiyalarning tez va keng tarqalishini ta'minlashga qaratilgan¹.

Turizm sohasida klaster yondashuvi hududlarning turistik jozibadorligini oshirish va uning turistik salohiyatini ro'yobga chiqarish imkonini beradi. Ilg'or xorij tajribasi asosida shuni ta'kidlash mumkinki, turizm sohasida klasterlar kichik va o'rta korxonalardan iborat tizim sifatida shakllanib, istiqbolda yirik turistik klasterlar sifatida bir nechta kompaniya va firmalarni birlashtiradi. Bu o'z navbatida turizm sohasini rivojlantirishda yagona milliy yondashuv va yagona milliy siyosatni amalga oshirishga zamin yaratadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm sohasida klasterlarni tashkil qilish Maykl Porterning (1990) sanoat klasterlari nazariyasi asosida shakllanib (aglomeratsiya effektlari — bilim almashinuvi, ishchi kuchi — va tashqi iqtisodiy hamkorlik orqali raqobatbardoshlikni oshirish) rivojlanib kelmoqda. Shveysariyaning eng nufuzli turizm olimlaridan biri Tomas Biyeger turizm qiymati zanjiri (Bieger, 1997) konsepsiyasi bo'yicha vertikal va gorizontal integratsiyani o'z ichiga oladi, bu yerda mahalliy attraksionlar (muzeylar, tabiiy park va h.k.), transport va qo'llab-quvvatlovchi xizmatlar birlashgan holda maqsadli turizm mahsulotini yaratadi. Masalan, madaniy turizm klasterlar meros (UNESCO ro'yxati) va ijodiyot (hunarmandchilik, festivallar) elementlarini birlashtiradi².

Zamonaviy konsepsiyalarga muvofiq, turistik klaster — bu geografik jihatdan yaqin joylashgan va o'zaro bog'liq bo'lgan korxonalar, ta'minotchilar, xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar va muassasalar to'plamidir.

Turistik klaster — kompleks turistik xizmatlar hamda turist va ekskursantning ehtiyojlarini qanoatlantirish uchun zarur bo'lgan boshqa qo'shimcha xizmatlar ko'rsatuvchi yuridik shaxslar, shuningdek yakka tartibdagi tadbirkorlar majmui.

Turizm mahsuloti — turistning sayohatlari davomida uning ehtiyojlarini qanoatlantirish uchun mo'ljallangan turistik xizmatlar, shu jumladan turar joy, ovqatlanish, transport va ekskursiya xizmatlari, ishlari va mahsulotlari majmui³.

Ukrainalik tadqiqotchilar O. Litvin va Ye. Suçenko hamda boshqa olimlar "Ukraina turizm sanoatining raqobatbardoshligini oshirish uchun turizm klasterlarini rivojlantirish mexanizmlari" nomli maqolasida turizm klasterlari turizm sanoatini rivojlantirish uchun samarali vosita ekanligini ta'kidlab, turizm klasterlarining faoliyati korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishga, resurslardan optimal foydalanishga, innovatsiyalarga, turizm bozori ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro ta'sirga va mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini ilmiy tahlil qilishgan⁴.

O'zbekistonda ham barcha hududlarda, jumladan Buxoro viloyatida turizm sanoatining raqobatbardoshligini oshirish uchun turizm klasterlarini tashkil etish va samarali boshqarish tizimini joriy etish hududlarning kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. I.f.d., prof. A. Norchayev o'zining "Turistik-rekreatsion resurslari yuqori bo'lgan mintaqalarda klasterlarni tashkil qilish mexanizmlari" nomli maqolasida respublikamiz turizmida yangi yo'nalishni joriy qilish va turizm infratuzilmasini shakllantirishda klaster usulidan keng foydalanish masalasi haqida fikr yuritib, turistik-rekreatsion resurslari yuqori bo'lgan mintaqalarda turizm infratuzilmasini takomillashtirish

1 Valeeva S. V. Razvitiye konsepsii klaster'nogo podxoda v turizme // Natsionalnye interesy: prioritety i bezopasnost. 2022. №1 (334). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitiye-kontseptsii-klaster'nogo-podxoda-v-turizme>

2 Bieger, T. (1997). Die Wertschöpfungskette als Instrument der strategischen Analyse im Tourismus. In T. Bieger (Hrsg.), *Tourismus-Lehrbuch* (1. Auflage, S. 67–89).

3 Vazirlar Mahkamasining 2024 yil 30 dekabrda 915-son qarori // <https://lex.uz/docs/7303189>

4 Litvin O., Suçenko O., Kyrylyuk I., Chvertko L., Neçadym L., Povoroznyuk I. & Tymchuk S. (2025). Mexanizmy razvitiya turistskix klasterov dlya povysheniya konkurentosposobnosti turistskoy otasli ukrayni. Teoriya i issledovaniya upravleniya dlya selskogo biznesa i razvitiya infrastruktury, 47(1), 153–161. <https://doi.org/10.15544/mts.2025.12>

va turistlarga xizmat ko'rsatishda yaqin kelajakdagi o'zgarishlarga moslashtirish, rivojlanishning asosiy yo'nalishlarini belgilab olish kerakligini ta'kidlagan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 15-maydagi "2025–2026-yillarda sayyohlar oqimini keskin ko'paytirish va turistik xizmatlar ko'lamini jadal kengaytirish orqali turizmning iqtisodiyotdagi o'rni va ahamiyatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 87-son farmonida turizm xizmatlarini raqamlashtirish va diversifikatsiya qilish vazifasi belgilangan. Yangi tashkil etilayotgan turizm klasterlarini shakllantirishda boshqaruv jarayonini raqamlashtirish turizm sohasida optimal qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Xitoy Fan va Texnologiya Universiteti Menejment Maktabi tadqiqotchilari Abu Bakkar Siddiqiy, Shak Forid, Li Yong va Anna Min Du kabi olimlar "Sun'iy intellekt barqaror turizm o'sishi va iqtisodiy sikllar uchun katalizator" nomli maqolasida sun'iy intellektning (AI) barqaror turizm o'sishini rag'batlantirishdagi rolini va uning keyingi texnologik hamda iqtisodiy siklga ta'sirini yoritishgan. Sun'iy neyron tarmoq tahlilini an'anaviy ekonometrik modellar bilan birlashtirgan ko'p usulli yondashuvdan foydalangan holda, natijalar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt (AI) turizm samaradorligi va aqlli turizm salohiyatining muhim omili bo'lib, turizm barqarorligini oshiradi degan xulosaga kelishgan⁵.

Turizm klasterlarini boshqarishda asosiy texnologik katalizator sifatida sun'iy intellekt (AI)dan samarali foydalanish iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan birga hududlardagi ekologik barqarorlik va siyosiy barqarorlik kabi boshqa ta'sirchan omillarni ham tahlil qilish imkonini beradi.

Avstraliyalik tadqiqotchi Reychel Perkinsning "Kichik turistik bizneslar uchun hamkorlik strategiyasi sifatida biznes klasterlashuv" nomli dissertatsiya ishida mintaqaviy turizm yo'nalishlarida "turizm biznes klasterlari"ni o'rgangan. "Total Cluster Formation Framework" (TCFF) – klaster yaratishning qadamma-qadam ramkasi sifatida taklif etilib, turizm klasterini shakllantirish va boshqarishda manfaatdor tomonlarning foydali va zararli xatti-harakatlarini ko'rsatuvchi shkala ishlab chiqishni taklif etadi hamda klaster tufayli mintaqada brendini yaratish konsepsiyasini ilgari suradi⁶.

Bugungi kunda O'zbekistonda ham hududiy turizm (Samarqand, Buxoro, Xiva, Farg'ona vodiysi, Chimyon–Chorvoq, Nurata, Aydarko'l, Qashqadaryoning Shahrisabz–Kitob yo'nalishi)ni rivojlantirish bo'yicha qator ishlar amalga oshirilmoqda. Kichik va o'rta turizm biznes shakllari rivojlanmoqda, lekin ularning aksariyati yagona brendsiz va raqobatbardosh emas. Shuning uchun ham turizm sohalari bo'yicha klaster tizimini yaratish, kooperatsiya asosida boshqaruv tizimini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiq.

Ozarbayjonlik tadqiqotchi A. A. Ag'ayevning "Azerbayjanda turizm klasterlarini tashkil etish va rivojlantirish" mavzusidagi dissertatsiya ishida turistik klasterlarning mintaqaviy va iqtisodiy manfaatlarga muvofiq tarkibini yaratishga yo'naltirilgan model taklif etiladi. Bunday model hududdagi davlat organlari, xususiy biznes va turistik subyektlar o'rtasida hamkorlikni mustahkamlaydi, shu bilan birga joydagi turistik brendingni kuchaytirish, imidj yaratish va turizm xizmatlarini integratsiya qilish uchun zamin yaratadi. Turizm sohasida klasterlarni tashkil etish orqali boshqaruvni tashkil etish resurslar (infratuzilma, axborot, mehnat)ni to'plash, transaksion xarajatlarni kamaytirish va qiymat zanjirini tashkil qilish uchun mexanizm bo'lib xizmat qiladi, degan g'oya ta'kidlanadi⁷.

O'zbekistondagi turizm tarmog'i hududiy jihatdan diversifikatsiyalashgan (Samarqand, Buxoro va Xiva kabi tarixiy markazlar, Toshkent shahridagi biznes-turizm, Farg'ona vodiysidagi hunarmandchilik turizmi, Navoiy va Qashqadaryodagi ekologik-sayohat marshrutlari, Sirdaryo va Jizzaxdagi agroturizm) hisobga olib, turizm klasterlarini samarali boshqarish tizimini yaratish mumkin. Davlat, xususiy sektor va turistik subyektlar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash orqali hududiy turistik brendingni kuchaytirish, brendlar klaster platformasini yaratish turistik xizmatlar va mahsulotlarning qiymat zanjirini yaratish imkonini beradi. Bu o'z navbatida turizm sohasida yangi ish o'rinlarini yaratish, ichki va tashqi turizmning barqaror rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, institutsional tahlil, kontent tahlil, funksional tahlil, qiyosiy tahlil, analiz va sintez kabi ilmiy tadqiqot usullaridan foydalanildi. Mavzuga doir nazariy-tahliliy va amaliy-empirik ma'lumotlar tahlil qilindi. Birinchi bosqichda klassik va zamonaviy ilmiy adabiyotlarning tizimli tahlili (systematic literature review) amalga oshirildi. Tadqiqotda Scopus, Web of Science, Google Scholar bazalaridan ilmiy manbalar (Porter, Biger, Batler, Buxalis, Xvalager, Novelli va boshqalar) o'rganilib, turistik klasterlar konsepsiyasi, ularning boshqaruv mexanizmlari va global tendensiyalar tizimlashtirildi. Ushbu bosqich natijasida zamonaviy turistik klasterlarni boshqarishning nazariy ramkasi va uslubiy asoslarining konseptual modeli ishlab chiqildi.

5 Siddik, A. B., Forid, M. S., Yong, L., Du, A. M., & Goodell, J. W. (2025). Artificial intelligence as a catalyst for sustainable tourism growth and economic cycles. *Technological Forecasting and Social Change*, 210, 123875. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123875>

6 Perkins, R. A. (2021). *Business Clustering as a Collaboration Strategy for Small Tourism Businesses Contributing to Regional Destination Branding* (PhD dissertatsiya). Griffith University. DOI: 10.25904/1912/4327.

7 Ag'ayev, A. A. *The Organization and Development of Tourism Clusters in Azerbaijan*. PhD Dissertation. Azerbaijan. // https://aak.gov.az/upload/dissertation/_qtisad_elmi_r/Avtoreferat-_Aligul_Agayev-20251.pdf

Ikkinchi bosqich (amaliy-empirik tadqiqot)da O'zbekiston hududlarida turizm klasterlarini takshil etish bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalar tahlil qilindi. Ma'lumotlar sifat tahlili (thematic analysis) va statistik tahlil usullari bilan o'rganildi. Total Cluster Formation Framework (TCFF) modelining O'zbekiston sharoitiga moslashtirilgan versiyasi tadqiq etildi va uning besh asosiy fazasi (initsiatsiya, ishonch shakllantirish, resurs integratsiyasi, rasmiylashtirish, barqaror faoliyat)ni amaliy sinovdan o'tkazish bo'yicha takliflar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalarining nazariy ahamiyati shundaki, maqolada ilgari surilgan taklif va tavsiyalardan "Turizm klasterlarini boshqarish", "Strategik menejment", "Turizm iqtisodiyoti va menejmenti", "Mintaqaviy iqtisodiyot", "Strategik qarorlarni qabul qilish" kabi fanlarni o'qitishda foydalanish mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Zamonaviy turistik klasterlarni boshqarishda "turistik klaster" tushunchasi ikkita asosiy yondashuvda talqin qilinishini hisobga olish lozim: birinchisi, turizm klasteri — geografik jihatdan lokallashgan, o'zaro bog'langan turizm subyektlari jamlanmasi sifatida qaraladi; ikkinchisi, turizm klasteri — hududning raqobatbardoshligini va barqaror rivojlanishini rag'batlantiruvchi boshqaruv mexanizmi sifatida qaraladi. Aynan turizm klasterlarini samarali boshqarish mexanizmlarini joriy etish ma'muriy xarajatlarni qisqartirib, optimal qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 30-dekabrda "Turistik klasterlar faoliyatini tashkil etish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 915-son qaroriga asosan "Turistik klasterlarni tashkil etish va ularga turistik klaster maqomini berish tartibi to'g'risida Nizom" tasdiqlandi. Mazkur Nizom turistik klasterlarni tashkil etish va ularga turistik klaster maqomini berish tartibini belgilaydi.

O'zbekistonda 2025-yilga kelib besh ta hududda turistik klaster (Samarqand, Buxoro, Xiva, Toshkent atrofi va Farg'ona vodiysi yo'nalishlari) shakllantirilgan bo'lib, ularning faoliyati O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-son⁸ Farmoni bilan tasdiqlangan "2019–2025-yillarda O'zbekiston turizmini rivojlantirish konsepsiyasi"da belgilangan.

Qiyosiy tahlil (benchmarking) usulidan foydalanib, Italiyaning Toskana, Fransiyaning Provans–Alp–Kot-d'Azur va Turkiyaning Kappadokiya turistik klasterlari bilan O'zbekistondagi Samarqand va Buxoro turizm klasterlarining (klaster koeffitsiyenti bo'yicha) asosiy ko'rsatkichlari solishtirilganda, Samarqandda turizm klasterlarining faoliyati kengayib borayotganligini ko'rishimiz mumkin (1-jadval).

1-jadval. Xalqaro va O'zbekiston turistik klasterlarining asosiy ko'rsatkichlari (2023-y.)⁹

Ko'rsatkich	Toskana (Italiya)	Kappadokiya (Turkiya)	Samarqand klasteri	Buxoro klasteri
Turistlar soni (mln/yil)	14,8	5,2	2,9	1,8
Klaster ichi kooperatsiya darajasi %	78%	65%	26%	21%
Davlat-xususiy sheriklik loyihalari soni	42	28	6	4
YAIMga qo'shgan ulushi %	13,2%	18,7%	4,1%	3,7%

TAHLIL NATIJALARI

O'zbekistonda turistik klasterlarni yanada samarali boshqarish uchun institutsional imkoniyatlar keng ekanini ko'rsatadi. Xususan, klasterlar faoliyatida "klaster boshqaruvchi kompaniya" (Cluster Management Organization) institutini joriy etish istiqbolda boshqaruvning malakali, professional va bozor mexanizmlariga asoslangan modelga o'tish imkoniyatini yaratadi. Bu esa klaster ichidagi koordinatsiya, rezidentlar o'rtasidagi hamkorlik va xizmatlar zanjirining integratsiyasini sezilarli kuchaytiradi.

Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini bosqichma-bosqich rivojlantirish turizm klasterlarining moliyaviy barqarorligi va innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash salohiyatini oshirishi prognoz qilinmoqda. Raqamli platformalar va DMO (Destination Management Organization) faoliyatini kuchaytirish esa klasterlar marketingi, brendingi va turistik mahsulotlarni global bozorlarga chiqarish jarayonida muhim raqamli transformatsiya imkoniyatlarini beradi.

⁸ <https://lex.uz/docs/-4143188>

⁹ UNWTO (2024), Turkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023) ma'lumotlariga ko'ra muallif hisob-kitoblari

O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2020–2024-yillarda turistik klasterlar hududlariga kiruvchi tumanlarda mehmonxonalar soni 42% ga (2019-yildagi 1 126 tadan 2024-yil 1 598 tagacha), turistik firmalar soni esa 68% ga oshgan. O'zbekistonda turizm sohasida olib borilayotgan islohotlar natijasida turizm xizmatlari eksporti so'nggi ikki yilda ikki barobar oshgan¹⁰ (1-rasm).

1-rasm. 2023-2025-yillarda O'zbekistonda turizm sohasida amalga oshirilgan ishlar¹¹

Aksariyat mamlakatlarda (Yaponiya, Turkiya, Malayziya, Ispaniya) turistik klasterlarning muvaffaqiyati subyektlar o'rtasidagi kooperatsiya va muvofiqlashtirish mexanizmlariga bog'liq ekanini aniqlangan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, klaster ishtirokchilari o'rtasida axborot almashinuvi va yangi turistik mahsulotlarni birgalikda ishlab chiqish raqobatbardoshlikni oshiruvchi asosiy omil sanaladi¹².

Zamonaviy turistik klasterlarning asosiy tendensiyasi raqamli platformalardan foydalanishdir. Yevropada "Smart Tourism Destinations" dasturi, Janubiy Koreyada smart-klaster modellari turistik oqimni boshqarish, onlayn bron qilish va turist profilini tahlil qilish imkonini bermoqda¹³.

Jahon va mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarining faoliyatiga oid mahalliy va xalqaro olimlarning ilmiy ishlarini o'rganish asosida shuni ta'kidlash lozimki, "turizm va rekreatsiya klasteri" iqtisodiy toifasini turistlarga mintaq va hududda joylashgan turizm resurslaridan qulay foydalanishni ta'minlash sohasidagi munosabatlar bilan bog'langan yuridik shaxslar yoki yakka tartibdagi tadbirkorlar majmui sifatida belgilash imkonini beradi. Tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, O'zbekistonda turizm klasterlarini boshqarish va rivojlantirishga integratsiyalashgan yondashuv konsepsiyasi turli manfaatdor tomonlarning birgalikdagi faoliyatiga hissa qo'shadigan bir qator asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi, xususan, strategik rejalashtirish barcha ishtirokchilar — davlat organlari, soha vakillari, mahalliy hamjamiyat va biznesning manfaatlarini hisobga olgan holda turizmni rivojlantirishning birgalikdagi strategiyasini ishlab chiqishni nazarda tutadi. Turizm klasterlarini yaratish har xil korxona va tashkilotlar birgalikda ishlashi, resurslar va innovatsiyalar almashinuvi uchun birlasha oladigan hududiy turizm klasterlarini shakllantirishni talab etadi. Infratuzilmani rivojlantirish esa turizm infratuzilmasiga, masalan, mehmonxonalar, transport, madaniyat obyektlari va turizm mahsulotini yaxshilashga xizmat qiladigan boshqa qulayliklarga qo'shma investitsiyalar kiritishni anglatadi. Marketing va reklama bo'yicha sa'y-harakatlarni birlashtirish turizm brendini xalqaro miqyosda targ'ib qilishni kuchaytiradi. Ta'lim va kadrlar tayyorlash xizmat ko'rsatishning yuqori darajasini hamda xizmatlar sifatini ta'minlash uchun turizm sohasida kadrlarni tayyorlash

10 O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi 2024-yilgi hisoboti. // <https://gov.uz/uz/uzbektourism/sections/statistika>

11 O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi ma'lumotnomasi. // <https://gov.uz/uz/uzbektourism/sections/statistika>

12 OECD (2019). Tourism Trends and Policies. Paris. // https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies_20767773.html

13 European Commission (2022). Smart Tourism Destinations Report. // https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Best%20Practice%20Report_2022_Update.pdf

va rivojlantirishning qo'shma dasturlarini shakllantiradi. Tabiatni va madaniy merosni muhofaza qilish bo'yicha qo'riqxonalar, me'moriy yodgorliklar va madaniy merosning boshqa obyektlarini saqlashga qaratilgan qo'shma strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish talab etiladi. Jamoatchilik ishtiroki esa mahalliy hamjamiyat va jamoat tashkilotlarini qarorlar qabul qilish jarayoniga hamda mintaqaviy darajada turizm sanoatini rivojlantirishga jalb etishni nazarda tutadi. Monitoring va baholash strategiyani amalga oshirish samaradorligini o'lchash va zarur tuzatishlar kiritish orqali natijalarni yaxshilash imkonini beradigan tizimni yaratishni talab qiladi.

Shu sababli, barqaror rivojlanish sharoitida turizm industriyasini samarali boshqarish elementlari sifatida integratsiyalashgan yondashuv va klasterlash O'zbekistonda integratsiyalashgan va barqaror turizm tizimini yaratish uchun davlat organlari, xo'jalik yurituvchi subyektlar, jamoatchilik va boshqa tomonlarning yaqin hamkorligini talab qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, turizm klasterlari ma'lum bir hududda yuqori darajadagi ishbilarmonlik faolligini yuzaga keltiradi, sinergik ta'sirga ega bo'lgan yangi o'sish imkoniyatlarini yaratadi va mintaqaning turizm resurslarini samarali joylashtirish orqali mintaqaviy rivojlanishning hal qiluvchi omili va qimmatli manbasiga aylanadi. Turizm klasterlarini samarali boshqarish hududiy iqtisodiyotni jadal rivojlantirishda raqobatdosh ustunliklarni ta'minlovchi asosiy omillarni aniqlab beradi. Bularga tadbirkorlik tuzilmalarining tezkor munosabati va moslashuvi, klaster rezidentlarini yuqori malakali kadrlarni talab qiladigan innovatsion va noyob jarayonlarga jamlash hamda tuzilmaviy o'zgarishlar orqali xarajatlarni optimallashtirish kiradi.

O'zbekistonda hududiy turizm klaster tarmog'ining o'ziga xos tuzilmasini ishlab chiqish va uning doirasida o'zaro hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirish nafaqat imtiyozlar va kelishuvlarni, balki infratuzilmani yaratishda davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishga xizmat qiladi. Hududlarda turizm va rekreatsiya klasterini loyihalashda zamonaviy uslubiy yondashuvlarni joriy etish turizm sohasini rekonstruksiya qilish va o'zgartirish bo'yicha boshqaruv qarorlarini qabul qilish hamda ularni amalga oshirish jarayonida davlat, biznes hamjamiyati, ilm-fan va jamoatchilik ishtiroki uchun asosga ega bo'lgan zamonaviy mexanizmni aks ettiradi.

Turizm sohasidagi xizmatlar va mahsulotlar yaratish tizimini klasterlashning asosiy omili tadbirkorlik subyektlari faoliyatini sherikliklarning bevosita va bilvosita ta'siri asosida birlashtiruvchi rag'batlantirish vositalarining mavjudligi bilan belgilanadi. Hududlarda turizm-rekreatsiya klasterini yaratishning tashkiliy-iqtisodiy modelini o'rganish hududiy turizm klasterlari faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilash imkonini beradi.

Tahlil va natijalardan kelib chiqib, zamonaviy turistik klasterlarni boshqarishda quyidagi xulosalarga kelindi: turistik klasterlar jahon bozorida raqobatbardoshlikni oshiruvchi innovatsion mexanizm sanaladi; klaster subyektlari o'rtasidagi integratsiya va innovatsion faollik klaster samaradorligining asosiy drayveri bo'lib xizmat qiladi; raqamli transformatsiya turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega; huquqiy va institutsional asoslar klasterlarning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi; zamonaviy klasterlarning biznes modeli davlat, xususiy sektor va mahalliy jamiyat o'rtasidagi kooperatsiyaga tayangan holda shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Валеева С. В. Развитие концепции кластерного подхода в туризме // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. 2022. №1 (334). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-kontseptsii-klasterного-podhoda-v-turizme>
2. Bieger, T. (1997). Die Wertschöpfungskette als Instrument der strategischen Analyse im Tourismus. In T. Bieger (Hrsg.), Tourismus-Lehrbuch (1. Auflage, S. 67–89).
3. Вазирлар Маҳкамасининг 2024 йил 30 декабрдаги 915-сон қарори // <https://lex.uz/docs/7303189>
4. Литвин О., Сущенко О., Кырылюк И., Чвертко Л., Нещадым Л., Поворознюк И. & Тымчук С. (2025). Механизмы развития туристических кластеров для повышения конкурентоспособности туристической отрасли Украины. Теория и исследования управления для сельского бизнеса и развития инфраструктуры, 47(1), 153–161. <https://doi.org/10.15544/mts.2025.12>
5. Siddik, A. B., Forid, M. S., Yong, L., Du, A. M., & Goodell, J. W. (2025). Artificial intelligence as a catalyst for sustainable tourism growth and economic cycles. Technological Forecasting and Social Change, 210, 123875. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2024.123875>
6. Perkins, R. A. (2021). Business Clustering as a Collaboration Strategy for Small Tourism Businesses Contributing to Regional Destination Branding (PhD диссертация). Griffith University. DOI: 10.25904/1912/4327.
7. Ağayev, A. A. The Organization and Development of Tourism Clusters in Azerbaijan. PhD Dissertation. Azerbaijan. // https://aak.gov.az/upload/dissertasion/_qtisad_elml_ri/Avtoreferat-_Aligul_Ağayev-20251.pdf
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги ПФ-5611-сон Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2019 й., 1-сон, 1-модда. // <https://lex.uz/docs/4143188?ONDATE=24.05.2023>
9. Ўзбекистон Республикаси Туризм қўмитаси 2024 йилги ҳисоботи. // <https://gov.uz/oz/uzbektourism/sections/statistika>

10. Ўзбекистон Республикаси Туризм қўмитаси маълумотномаси. // // <https://gov.uz/uz/uzbektourism/sections/statistika>
11. OECD (2019). Tourism Trends and Policies. Paris. // https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies_20767773.html
12. European Commission (2022). Smart Tourism Destinations Report. // https://smart-tourism-capital.ec.europa.eu/system/files/2022-05/Best%20Practice%20Report_2022_Update.pdf

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>